

Dorothea Elisabeth Orem

Teorie deficitu sebepéče

Model sebedpěče – Dorothea E. Orem

*„Dáte-li člověku rybu nasytí se jednou.
Dáte-li mu udici a naučíte ho chytat ryby postará se o stravu sám.“*

- Ošetřovatelství je poskytnutí péče lidem s deficitem sebedpěče
- humanistický model
- vznik polovina 60 let

Předpoklady (asumpce)

- lidé mají vrozenou schopnost starat se o sebe, mají schopnost sebekorekce a nezávislosti
- schopnost starat se o sebe i závislá péče je důsledkem potřeb jedince a požadavků na homeostázu
- v životě člověka vznikají situace, které sebou přinášejí nároky na péči (péči si zajistí sám V jen částečně V vůbec ne → vstup oše. péče)
- specifický zájem ošetřovatelství je uspokojování potřeb jedinců mobilizováním sebepéče na základě lidské přirozenosti
- ošetřovatelství poskytuje profesionální pomoc jedincům, kteří si nedokáží uspokojovat vlastní základní potřeby V v nich nejsou soběstační

Hlavní jednotky:

Cíl ošetřovatelství	taková úroveň sebepéče P/K , aby si udržel optimální zdravotní stav
P/K	jedinec s projevy deficitu sebepéče
Role sestry	poskytnutí pomoci pro dosažení optimální úrovně sebepéče
Zdroj potíží	překážky sebepéče
Ohnisko zásahu	oblast deficitu sebepéče
Způsob zásahu	prostřednictvím 5 způsobů zásahu: činnosti za V pro P/K, vedení, podpora, poskytnutí podnětného prostředí, učení
Důsledky	optimální úroveň sebepéče

Metaparadigmatické koncepce dle D. E. Orem

Osoba (O)

- funkčně integrovaný celek, motivovaný postarat se sám o sebe a udržet si homeostázu procesů v organizme
- má potenciál osvojit si znalosti a dovednosti sebepéče (nezávislé péče) a péče o závislé členy rodiny, která je podobná sebepéči
- chová se záměrně (naučené chování) ve vztahu k cíli učení ← věkem, mentálním schopnostem, kulturou, společností a vlastním citovým stavem.

Ošetřovatelství

- specifická služba profesionální pomoci osobám s deficitem sebepéči = nejsou schopni splnit si požadavky sebepéče potřebné pro zdravou existenci

Prostředí

specificky nedefinovala

Zdraví

dle WHO

Koncepce teorie

Sebepéče

- soubor činností, kt. si jedinec zabezpečuje sám za účelem zachování života, zdraví a pohody
- činnosti sebepéče jsou ovlivněné – věkem, schopnostmi jedince a sociokulturním prostředím
- filozofie zdravého způsobu života, je konkrétním chováním jedince ve prospěch vlastní existence

Požadavky sebedpěče

3 druhy sebedpěče dle Orem:

1. Univerzální požadavky sebedpěče

- požadavky souvisejí se základními životními procesy a funkcemi:
- ❖ dostatečný příjem vzduchu, potravy a tekutin,
- ❖ správná funkce vylučování
- ❖ rovnováha mezi aktivitami a odpočinkem
- ❖ rovnováha mezi sociálními interakcemi a samotou
- ❖ rovnováha mezi bezpečím a rizikovými činnostmi, kt. ohrožují život a zdraví
- ❖ podpora fyziologicky optimálního stavu

Požadavky sebedpéče

3 druhy sebedpéče dle Orem:

2. Vývojové požadavky sebedpéče

- spojené s růstem, vývojem a životními etapami či obdobími jedince:
- ❖ **nynější životní fáze (a její změny při přechodu do následující fáze)**
- ❖ **krizové a zátěžové situace a události (narušují růst a vývoj jedince)**

Požadavky sebepéče

3 druhy sebepéče dle Orem:

3. Terapeutické požadavky sebepéče

- požadavky při poruchách zdraví či odchylkách od normy, kt. souvisejí s:

- ❖ **následky onemocnění, vědomostmi o patologickém stavu**
- ❖ **dg., th. a rhb. výkony**
- ❖ **dyskomfortem a negativními následky lékařské péče**
- ❖ **adaptací organismu**
- ❖ **edukací při trvalých vlivech nemocí a při th. opatřeních**

Řízení sebepečce

(činnosti zaměřené na aktivizaci sebepečovatelského chování)

Jedinec musí:

vědět

PROČ

se má o sebe
starat

umět rozhodnout

JAK

se bude péče
vykonávat

vědět

CO

pro to musí udělat

Řízení sebepečce

Potřeba, aby byl jedinec schopný:

**Odhadnout
přiměřené aktivity**

**Rozhodnout
o těchto aktivitách**

**Realizovat
vybrané činnosti
péče**

Řízení sebepečce

- Výsledkem je selfmanagement (sebeřízení), ke kterému je potřeba

Znát sebe a okolí

Umět požádat
o pomoc

Umět reálně
posoudit
vlastní chování

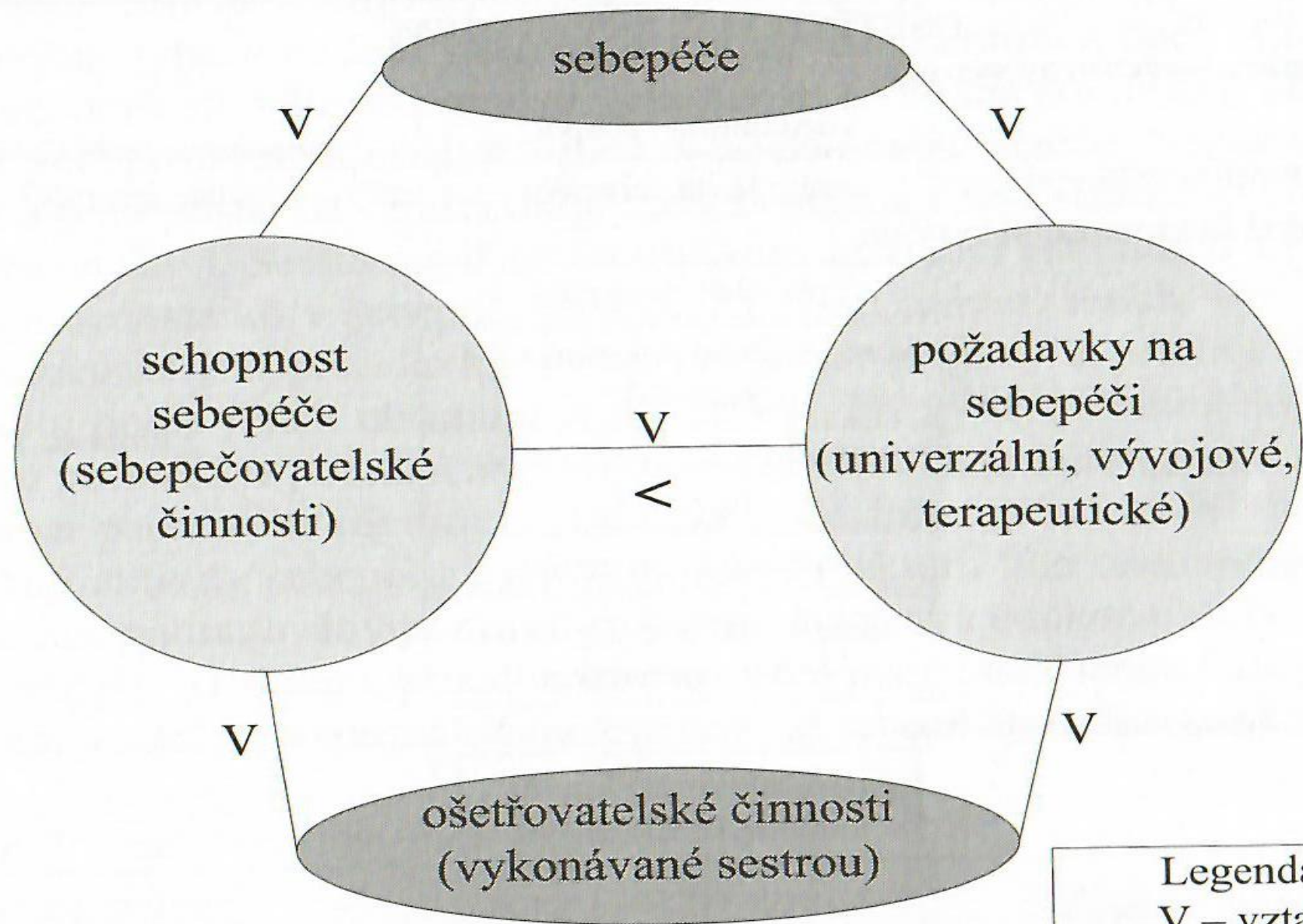
Péče o sebe sama

- Projev: zaměření na vlastní optimální existenci, zdravý vývoj a zdraví
- chování je výsledkem vztahu mezi požadavky na péči, řízením péče a jednáním jedince
- vzniká tehdy, když se objeví požadavek, aby se jedinec začal chovat jinak (▲ nepřejídal se, změnil pohybový režim..)

Deficit sebepéče

- projevuje se v situaci, kdy jsou neadekvátní vztahy mezi působením sebepéče a požadavky sebepéče (tzn. mezi nimi vznikne nerovnováha a požadavky jsou neuspokojené)
- spojený s propuknutím nemoci V jiným narušením zdraví (tělesný handicap není vždy důvodem deficitu sebepéče)

Deficit sebepéče → důvod pro poskytnutí oše. péče

Legenda:
V – vzťah
< – deficit sebepečce

Ošetřovatelský systém

3 ošetřovatelské systémy:

- **Podpůrně - výchovný oše. systém**

- když P/K potřebuje podporu a učí se ošetřovat sám sebe (sebepéči)

- **Částečně kompenzačný oše. systém**

😊 a P/K spolu provádějí péči na určité úrovni (něco dělá sám, něco spolu se 😊)

- **Plně kompenzační oše. systém**

P/K není schopný vykonávat sebepéči = závislí na druhých a potřebuje plnou péči 😊

**Podpůrně-
výchovný systém:**

Činnosti
sester

Dosáhnout sebepéči

Regulovat sebepéči

Činnosti
P/K

**Částečně
kompenzační
systém:**

Činnosti
sester

Provádět sebepéči

Kompenzovat omezení sebepéče P/K

Pomáhat P/K je-li to nevyhnutelné

Regulovat sebepéči

Akceptovat péči a pomoc ošetřujících sester

Činnosti
P/K

**Plně kompenzační
systém**

Činnosti
sester

Dosáhnout maximální možnou sebepéči P/K

Kompenzovat neschopnost provádět sebepéči P/K

Podpora a výchova klienta

Ošetrovateľské činnosti

5 spôsobů pomoci jedincům s deficitem sebepéče, kt. 😊 používá jednotlivě V v kombinaci:

- zastoupení V jednání za P/K
- usměrňování V vedení P/K
- fyzická V psychická pomoc a podpora P/K
- zajištění podpůrného prostředí pro rozvoj schopností P/K
- edukace P/K

1. Sebepéče

Požadavky:

- univerzální
- vývojové
- terapeutické

cíl, metody, činnosti

**Schopnost
postarat se o sebe
(sebepéče)**

PROČ jednat.

JAK rozhodnout.

CO udělat.

*plánování - realizace -
hodnocení*

2. Deficit sebepéče

Nevyrovnanost
vztahů

Sebepéče +
schopnost sebepéče

Vyrovnanost
vztahů

Sebepéče

Ošetřování

Komplex schopností
ošetřování,
aktivovaný
deficitem sebepéče

aktivity
řízení

3. Ošetřovatelský systém

- Podpůrně-
výchovný
- Částečně
kompenzující
- Celkově
kompenzační

Cíl: Optimální bytí jedince

Model sebepéče – Dorothea E. Orem

- Ošetřovatelství je poskytnutí péče lidem s deficitem sebepéče
- Humanistický model
- hlavní předpoklad je to, že člověk má vrozenou schopnost sebepéče
- úkolem sestry je dosáhnout co největší úrovně sebepéče klienta
- tři dílčí teorie (sebpéče, deficit sebepéče, teorie ose systému)